

10
אפר

SEU

AMICULUM SUMMI
SACERDOTIS HEBRÆORUM,
DISSERTATIONE PHILOLOGICA
Adumbratum. Occas. Exod. XXVIII.

Quod

AUXILIO SUMMI NUMINIS
Et Suffragio Ampliss. Facultatis Phil.
In Regia Aboënsi Acad.

PRÆSIDE,

Rectore Magnifico

Admodum Reverendo atq; Celeberrimo

M. I S A A C O

B J S E M A N N /

Lingv. Orientalium Profess. Reg. Ord.
Publicæ bonorum censuræ, in Aud. Max.
horis ante meridiem solitis,

Ad diem 7 Decemb, Anni MDCCI
modeste submittit

GUSTAVUS POLVIANDER,
Satue. Finl.

ABOÆ, Exc. J. Wal.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS

SUMMÆ FIDEI VIRO,

In CHRISTO Patri ac Domino

Reverendissimo,

DN. JOHANNI
GEZELIO,

S.S. Theologiæ DOCTORI

longe Celeberrimo,

Dicæcesios Aboënsis EPISCOPO

Eminentissimo,

Regiæ ibidem Academiæ

PRO-CANCELLARIO

Magnificentissimo,

Consistorii Eccles. PRÆSIDI

Gravissimo,

Patrono & Promotori Maximo.

FELICITATEM & ANNOS!

Magna parat calamus tener, at du-
bitat tremebundus
Præfulis ut magni tangere cel-
sa cupit

Limina verum animum dat gratia ma-
gna timenti,

Dignari servos quo soleas humiles,
Te Musis mitem genuit natura benigna
Quod Phœbi toties sensit abunde chorus.
Quid, bona num referam, Mæcenæ Ma-
xime, nostræ

Quæ domui clemens exhibuisti humili?
Vix numerare queo, nedum celebrare va-
lebo: at:

Olim pensabit largiter illa DEUS.
Adspice nunc placidus tenui de messe ma-
nipulos

Quos ceu primitias fert Tibi noster
ager,
Et flecti sine Te hæc ad vilia dona clientis
Ult vigeas felix, qui pia vota facit.

Reverendiss. Vest. Paternitatis

humilimus servus

Gust. Polviander.

Plurimum Reverendis Clarissi

DN. NICOLAO BÄCKER/
Præposito & Pastori Weckelaxen-
sium celebratissimo Promotori & a-
vunculo quovis observantiæ cultu de-
venerando.

DN. HENRICO PAULINO,
Ecclesiarum Cumoënsium Pastori o-
ptime merito, Patrono debita animi
subjectione honorando.

M. ANDREÆ INDRÆNIO,
Pastori in Ruovesi meritissimo,
Patrono optime de me merito.

DN. JACOBO CALLIA, in Supe-
riori Satacundia præfecto Territorii
solertissimo, affini perpetim hono-
rando.

RIS

mis Spectatissimis & egregie Doctis,

M. ISAACO STENIO,
Ecclesiæ quæ DEO in Birskala colli-
gitur Pastori meritissimo Evergetæ
& Fautori semper devenerando.

DN. SIMONI POLVIANDRO,
In Istalis Pastori vigilantissimo, Pa-
renti ut indulgentissimo, ita filiali ob-
sequio & honore semper prosequendo.

M. ARVIDO ROTHOVIO,
Pastori in Kyro Tavastiæ dignissimo,
Evergetæ & Fautori submisse colendo.

DN. HENRICO Bähr/ Prætori
Πρωτοδοχείας in Siälöö adcuratissimo
affini omni observantia prosequendo.

Charta jam vestra hac conatur tect
subire

Fautores tantos sic venerata suos

Atque volens istis meritas persolvere grates

Pro placidis animis. pro meritisque piis

Quantas o Genitor Tibi debeo, vosque Pa-
troni,

Grates; confiteor, posse meum superant;

Sed precor accipite O Fautores fronte se-
rena

Munera quæ vobis nostra Thalia dabit.

Parva quidem, fateor, sunt hæc nec digna
favore.

Non quæ sint, sed quæ, sumite, ment
data.

Polliceor lumen quod dum solare tenebo,

Spiritus hic vestro serviet officio.

G. P.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ.

Rnavit DEUS O. M. populum
Israëliticum quem sibi in pe-
culum elegit ingentibus bene-
ficiis, postquam e domo ser-
vitutis Ægyptiæ illum libe-
ravit, & hostibus in mari rubro oppressis,
salvum & incolumem traduxit, quæ plurimæ
in libris Mosis describuntur. Inter ea non in-
fimum locum obtinet, quod ministerium inter
eos constituit ecclesiasticum, & certas huic mu-
neri obeundo ordinavit personas, primogeniti
enim antea officio sacerdotali frangebantur. E-
legit unam ex duodecim tribubus, quæ sacra-
rum rerum curam gereret, populum doceret,
pro eo oraret & sacrificaret: hinc a ca-
pite sue tribus Levitæ appellati sunt. Illis præ-
posuit unum qui Summi Sacerdotis titulo hone-
status fuit, penes quem proximus Regiæ digni-
tati honos fulsit, unde Rabbīnorum vetus ver-
bum

bnm : Israëlitae tribus quasi coronis fuisse de-
 coratos, Regno, Pontificatu, & Lege. Fuit
 itaque primus Pontifex a DEO vocatus, in de-
 serto a fratre Mose consecratus, ei successit filius
 natus major Eleazar, quem Moses post obitum
 Aaronis vestibus patris scilicet Pontificalibus, in-
 duit Num. XX. 26. in hujus familia & quidem
 linea primogeniti, debebat Summum Sacerdotium
 continuari juxta promissum Divinum. Num.
 XXV. 13. Ceteri ejus posterii vocabantur sim-
 pliciter Sacerdotes, vel Sacerdotes secundarii;
 qui cum in magnum excreverent numerum,
 ut omnes simul non possent ministrare, divisi
 sunt a Davide in viginti quatuor familias, filii
 Eleazar in sedecim, filii Ithamar, quoniam
 multo pauciores inventi sunt, in octo. I. Paral.
 XXIV. & ita unaquaeque familia per vices suas
 Sacerdotio fungebatur. Luc. I. Ne vero in victu
 quaerendo officia Sacerdotalia negligerent, cer-
 tos redditus in eorum sustentationem providit,
 ordinavit enim illis decimas. Num. XVIII. 21.
 Et ne vestitu quo alias utebantur, sacra pera-
 gerent, sed ut inter obeunda munia sacra vestem
 singularem & pretiosam gestarent, Mosi man-
 da-

datum dedit, ut pararet illis vestes quibus indu-
 ti Sacra administrarent; Ipsi vero Pontifi-
 ci pretiosiores & ornatiores vestes curavit
 confici, & inter alias unam per quam respon-
 sa a Deo acciperet, cum interrogaret in rebus
 dubiis quid agendum esset, utpote de bello gcrendo
 contra hostes, vel alia de gravi causa: quam
 in argumentum, Dissertationis hujus Philo-
 logicae, ejus consilio cujus interest, elegi.
 Te verò Benev. Lect. etiam atque etiam oro,
 ut lineolas has qualescunque, contra male-
 dorum invidiam in tutelam accipias.

MOMENTUM PRIMUM.

Accessuri propius ad commentatio-
 nem super amiculum summi Sa-
 cerdotis Hebræorum, existimamus pau-
 cissima præmittenda de vocis תֵּנָן tum
 originatione tum significatione, id enim
 non solum mos in Academiis receptus
 sed & Clarissimorum in Palæstra li-
 teraria virorum monita jubent. תֵּנָן
 igitur omnium Lexicographorum con-
 sensu, natales suos debet verbo תֵּנָן quod
 A 2 idio-

idiomate latino effertur, accinxit, am-
 civit, Rivetus hoc verbum per $\tau\delta$ superin-
 duere exposuit. Æquivocationem quod
 attinet accipitur xox אֶפְרוֹד 1. Pro vesti-
 mento aliquo Generali lineo, quo non
 solum sacerdotes minores & Levitæ, ve-
 rum etiam alii de reliquis tribubus ute-
 bantur: ut de samuele scribitur, quod ad-
 ministraverit ante faciem Domini puer
 accinctus Ephod lineo I Sam. II. 18. & de
 Sacerdotibus, quos Saul percussit, quod
 fuerint vestiti Ephod lineo I Sam. XXII.
 18. Ita de Davide qui neque Sacerdos ne-
 que Levita. Saltavit ante arcam totis vi-
 ribus, accinctus Ephod lineo II. Sam. VI.
 14 Hoc Generale Ephod fuisse simplex
 lineum atque toto candore purissimum,
 factum ad similitudinem amiculi Ponti-
 ficis, sentiunt omnes tam Hebræi quam
 Latini. 2.º accipitur pro veste Particu-
 lari summi Sacerdotis, quam Moyses pa-
 ravit juxta mandatum Divinum, quod
 nulli alii licitum fuit gestare, præter Sum-
 mum Sacerdotem. Hoc iterum Dupli-
 citer sumitur. 1.º Quatenus denotat so-
 lam

lam partem posteriorem hujus vestis, prout inculcatur v. 6. & nominatur humerale quo respectu pars anterior appellatur pectorale, eo quod pectori adhæreat. 2: Prout ea voce significatur tota hæc vestis, tam ea pars quæ pectori, quam ea quæ humeris adhæret. In hac sententia dicit David 1. Sam. XXIII. v. 9. Consulturus DEUM per Sacerdotem Abjathar & cap. XXX. 7. applica amiculum.

MOMENT. II.

Postquam hæc ad vocis hujus meliorem intellectum quodammodo facientia præmisimus, ad ipsius rei explanationem nos convertimus ubi occurrit disquirenda causa efficiens. Erat hæc vestis artificiose & decore contexta, immixtis variis coloribus cum auro, unde isti vesti adfuit summa gloria & decus, Israëlitaæ vero qui durissimæ servituti hactenus subjecti erant, & per totum vitæ suæ tempus operibus rusticis additi, non poterant tam variegatam & honorificam vestem contexere, in artifi-

tifice enim duo requiruntur, sapienter excogitare & quæ excogitavit artificiose operari; necessum itaque arbitramur, sapientissimum aliquem præcessisse artificem, quem statuimus fuisse ipsū DEUM, ex collatione, cap. XXXI. v.3. & 4. tanquam causam principalem operantem per Bezalel & Oholiab, tanquam causas ministeriales & instrumentales, implendo eos spiritu suo, sapientia intelligentia scientia, & omni artificio, ad perficiendum opus quodlibet.

MOMENT. III.

NE vero pro lubitu suo eligerent quamlibet materiam ad contexendam hanc vestem ipse DEUS indicat, ex qua materia & quibus coloribus conficeretur dicendo ad Moſen: וְהָם יָקָחוּ אֶת הַתְּקָהב וְאֶת־הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאַרְגָּמָן Hæ sunt materiæ vestis pretiosæ qua indutum oportuit esse Pontificem dum ministerio fungeretur. & quidem primo nominatur וְהָם יָקָחוּ

Aurum quod intermiscebatur huic operi, non rude, sed in fila deductum, ejus generis filum a Plinio vocatur aurum textile, lib. 33. c. 3. ut eo splendidior & dignior construeretur vestis; est hoc metallum perfectissimum & splendidissimum, adeo ut a *Physicis* appelletur rex & caput metallorum. Secunda dicitur תכלת quod latine effertur hyacinthus: dicunt eo nomine esse plantam cum flore quæ sub Martii finem & Aprilis initium inter segetes & in sylvis provenit. est & lapis pretiosus ejus nominis, aureo colore secundum Plinium lucens; nos arbitramur hic loci intelligi sericum vel lanam pretiosam, coloris hyacinthini, qui similis est violæ luteæ, hujus coloris lana, pretiosa fuit apud veteres, ut docet illud Odiss. 4. ubi Helenæ famula adfert colum violaceam lanam habentem: citante Franc: Ribera. Tertia dicitur מרגלית purpura, quam nos censemus esse Sericum sive lanam purpurei coloris; est purpura concha nobilissima, succum, quo vestes seu lanæ tinguntur, in mediis ha-

habens faucibus, succus hic, flos purpureæ appellatur, quem cum vita emittit, ideoque vivas capi oportet, Plin. lib. 9. cap. 36. est color hic rubeus subobscurus, juxta modo nominati Plinii locum, ubi ita : *Nigrantis rosæ colore subluces*, hujus coloris vestis olim in summo habebatur pretio & insigne Romanorum Magistratum dicebatur : insignibus item Regiis & imperatoriis annumerabatur. Quarta nominatur צלנן coccum seu lana coccinei coloris, quæ tingebatur sanguine vermiculi, admodum rubri, ut docet Plin. 16. cap. 8. eum colorem itidem in maxima esse laude, & inveniri in Galatia, & circa Emeritam Lusitaniæ dicit idem lib. 9. cap. 42. ut autem lana plenius hoc pretiosissimo colore imbueretur, bis tingi solebat; semel antequam in fila deduceretur & rudis esset, & iterum postquam deducta erat. Quinta dicitur וולטine byssus, quæ est genus lini subtilissimi, delicatissimi, pretiosissimi, hanc fuisse in deliciis mulierum, & natam pri-

primum circa Elin in Achaja, memorat Plin: lib 19. 1. hujus generis fila fir-
miora esse sparteis funibus, Autor est
Paullinus Jambo ad Cyntherium.

*Contexta, inquit, Byssio irruptam fidem, si-
gnat valente flamine.*

*Nam fila byssi fortiora & sparteis, feruntur
esse funibus.*

Nectædebit nos mentionem facere si-
gnificationis allegoricæ quam tradit Job.
Cunr: Dieter: super hos colores in An-
tiqvit: Bibl. de amiculo summi Sacerdotis.
erat Ephod, inquit, contextus ex auro, cocco,
byssio, hyacintho & purpura, ut vel ipsis colo-
ribus solis videretur, quasi indutus omnibus
elementis, ipso toto mundo, ipsa tota rerum
universitate, ut summis ima consociet, ut
copulet celo terram precibus, aperiatque
cælum. coccus igneus refert cælum, hya-
cintibus aerem, purpura mare. & Hiero-
nym: citante Diet. quatuor colores ad
quatuor elementa referuntur, ex quibus
universa subsistunt. Byssus terra deputatur,
quia ex terra gignitur; purpura mari
quia ex ejus cochleolis tingitur: hyacinthus aeri,

propter coloris similitudinem: coccus igni & ætheri. & deinde: usq; adeo color hyacinthinus placuit DEO, ut rudi adhuc populo & hominibus ad obedientiam insuetis, per Moſen imperetur a Domino, ut in ſignum memoria, qua præcepta Domini recordentur, per ſingulas veſtimenti ſimbrias habeant cum coeco hyacinthini coloris inſignia. ut etiam caſu huc illucque reſpicientibus oculis mandatorum cœleſtium memoria naſcatur.

MOMENT. IV.

Ita levi penicillo adumbrata materia amiculi, ultro progredimur ad diſquiſitionem formæ, in qua deſcribenda non eadem omnium eſt ſententia. Joſephus qui accuratiſſimus rerum Judaicarum ſcriptor eſt, amiculum hoc, omni figura in modum tunicæ factum eſſe, dicit, verba ejus hæc ſunt: *Super hiſ tertium induitur qui Ephodes dicitur, & græcanicæ Epomidi ſimilis eſt. Fit autem hoc modo; textus deorſum cubitali menſura ex omnigenis coloribus, & auro ſimul variëgato, lacunam circa medium pectus relinquit, cum manicisqve fabricatus & omni figura in modum*

dum tunica factus. Huic consentit Franc. Ribera qui ex his Josephi verbis concludit. *Ex his videmus Ephod non habere manicas sed manicas integras.* lib. 3. Cap. 10. de Sacerd. Verum illorum sententiam non existimamus sibi consistere, qui enim potuit in modum tunicæ esse factum, cum in parte anteriori non habuerit nisi pectorale, cujus latitudo ut infra patebit, respondebat longitudini spithamæ, quod etiam habuit duas oras junctas in utroque latere summum, non quidem sub axillis, sed super humeros in summo Ephod, ut per eas posset commodius Pontifex caput inferere, & amiculum induere; quo cum erat indutus, tunc oræ illæ fibula necebantur. In parte inferiori erat cingulum amiculo adhærens, eodem opere & ex eadem materia, quod arctabat inferiorem partem, ut pressius corpori adhæreret. Dicunt quidam pertigisse a parte postica ad pedes usque, & Hebr. רפד vertunt *ποδήφυ*, sed cum tunicæ talaris mentio fiat vers. 31. ha-

beatque infra mala punica cum tinti-
nabulis, merito horum sententia reji-
citur. Errarunt in qualitate amiculi
describenda multi alii, inter eos etiam
Sixtus Senensis, qui traditur dixisse lib. 3.
cap. 12. esse factum ad modum scapu-
laris monastici. Alii dicunt pertigisse
Ephod â collo ad lumbos, respondentem
latitudini tergi viri. & quidē R. Raschi ita.
*Superhumerales seu ephod, nomen habet a cin-
gendo, & erat cingulus seu amiculum, cujus
latitudo respondebat latitudini tergi viri, ad
modum cinguli, quod vocatur lingua Italica Por-
zineb, quo circumcinctæ Principes fœminæ, e-
guitantes in equis referente ejus verba Joh.
Cunr. Dieterico, qui ipse ita: Erat, inquit,
vestis extima brevissima, quæ manicis carebat
& quodammodo arctabat & constringebat la-
xitatem interiorum vestium. His consentit
Joh. Leusd. in Phil. qui ait factum ad mo-
dum pectoris regens tergum & latera a collo
usque ad lumbos, sed anteriorem pectoris par-
tem relinquit vacuum, ut ei infereretur pectorale.
Quorum sententia & nobis arridet.*
tum

tum ex iis quæ supra dicta sunt,
 tum ex collatione vers. 27. & cap.
 XXXIX v. 20. Porro, si manicas ha-
 buisset juxta Josephum & Riberam, a-
 liquam eorum mentionem fecisset
 DEUS, dum mandatum dedit Mosi de
 parando amiculo: vel etiam Moses, in
 executione mandati quam describit
 Cap. XXXIX. verbo saltem tetigisset,
 cum omnes alias minutissimas partes,
 cum uncinulis & catenis enumeret. Itaq;
 cum nullum apicem de manicis repe-
 riamus, iisdem caruisse arbitramur, &
 humerale hoc, non tam ad operimentum
 quam ornamentum factum esse, dicimus.

Erant huic impositæ duæ gemmæ pre-
 tiosæ, auro inclusæ, una in utroque hu-
 mero, quæ Hebraice dicuntur quod LXX verterunt Smaragdos, A-
 quila & Symmachus Onychinos, quod
 etiam in nostris vernaculis reperimus.
 Est autem Onyx, juxta Plinium, gemma
 translucida, colore unguem hominis re-
 ferens carnibus impositum. lib. 36. cap. 6.

Joseph. & Tremell. verterunt Sardonychen, quæ putatur eadem esse cum Onyche, eos vero vertisse Sardonychen, ut & colorem lapidum & patriam simul indicarent. in Sardinia enim insula maris mediterranei, primum inventa dicitur. His lapidibus insculpta erant nomina filiorum Israël, sex nomina in utroque lapide, ita ut sex seniorum nomina insculpta essent gemmæ dextri humeri, sex juniorum gemmæ sinistri humeri. Mirum quippiam & notatu dignum refert Joseph. de his gemmis lib. 3. Antiq. cap. 9. *Ex lapillis, inquit, quos Pontifex in humeris gestabat, micabat alter quoties litatum esset, is qui dextrum humerum occupabat, tantumque fulgorem emittebat, ut procul etiam intuentibus conspiceretur, idque præter naturam suam & consuetudinem.*

MOMENT. V.

Sic pro modulo ingenii tactis iis, quæ ad expositionem partis posticæ facere videbantur, jam accessum facimus ad ea quæ partem spectant anteriorem, quæ
voca-

vocatur pectorale, eo quod pectori supra
 cor applicabatur: Sal. Jarchi appellasse fer-
 tur: **כֶּסֶת הַלֵּב** ornamentum e regione
 cordis. Hebræis dicitur **כֶּסֶת** quā vocē de-
 scendere dicunt quidam a **כָּסָה** quod signi-
 ficat divinavit, alii a **כֶּסֶת** hoc est siluit de-
 ducunt, tutissimum arbitramur si dicamus
 hanc vocē originē trahere ab Ara. **כֶּסֶת** h. e.
 circumdedit quia Pontifex DEUM interro-
 gatur eo induebatur. LXX **περισηΐθιον** vertunt
 itē **λόγιον**. Luther⁹ in versione germanica
Ampt. Schildlein/quod esset quasi insigne
 officii Pontificalis, & Pontifex hoc semper
 usus fuerit dū munere Sacerdotali funge-
 retur, & sine eo nunquā ministraret. Latini
 Rationale reddiderunt, & forte ideo, cum
 per illud ederentur divina responsa non
 videtur res quædam irrationalis, sed ratio-
 ne atque intelligentia pollens. Cur vero di-
 catur **כֶּסֶת הַלֵּב** pectorale iudicii, varias
 variorum sententias & rationes memorat
 Polus in Comment. & Bibl. Crit. quarum
 prima. quod Sacerdos sine eo nunquam
 DEUM consulebat, aut jus dicebat in re
 gravi. quæ est Riveti. 2. Quod conti-

neret iudicium & sententiam DEI, nempe quod Pontifex esset & doctrina & moribus ornatissimus. Paul. Fag. 3. quia admonebat Sacerdotem & populum iudicii h. e. officii & debiti sui. Menoch. 4. Quia iudicium i. e. causas filiorum Israël super cor suum portavit Aaron. Oleast. 5. Quod docuit eos quo pacto se gerere deberent, tam in bello quam in republica: **שופט** significat administrationem rei quæ publicæ quæ privatæ. Drus. 6. Quod in eo esset iudicium i. e. ordo, dispositio, specimen, monumentum, exemplar filiorum Israël, nempe nomina & memoriæ. Malvend. Egregie etiam disserit de hac *ὀνομασία* Targum Jonathan his verbis: *Et facies pectorale iudicii quo declarabuntur iudicia Israelis, quæ abscondita sunt a iudicibus, & ordines victoriarum in præliis ipsorum.* item R. David in Libro ubi vocum sensa explicat. *Vocatur pectorale iudicii, quia in eo erant Urim & Thummim, quæ iudicabant iudicium hominis cum interrogarent eâ.* In quibus omnibus licet sit aliqua discrepantia verbo-

verborum, sensus tamen non adeo disconveniēns est, sed in hoc omnes conveniunt, quod, cum interrogaret Sacerdos in rebus dubiis DEUM, per hoc quid faciendum esset edoctus fuerit.

Texturam quod attinet, erat ex eadem materia & iisdem coloribus cum humerali contextum, auro videlicet, hyacintho, purpura, cocco, & bysso ut patet ex verbis DEI ad Moysen v. 15. וַעֲשֵׂתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט מַעֲשֵׂה חֹשֶׁב כַּמַּעֲשֵׂה אֶפֶר תַּעֲשֶׂנוּ זָהָב תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, & ut sustinere posset pondus gemmarum quæ in eo ponebantur, erat duplici panno contextum. Quantum ad magnitudinem, erat mensura parvum, ejusdem & longitudinis & latitudinis, ad magnitudinem palmi sc: majoris, qui etiam spithama appellatur, licet nonnulli hic intelligant palmum minorem, quatuor tantum digitorum: eum tamen hic non intelligi innuit vox Hebr. זֶרֶת quæ significat mensuram digitorum extensorum,

continentem dimidium 'cubiti' majoris
 five sacri, qvi constabat sex palmis: un-
 de spithama fuit trium palmorum mi-
 norum, seu duodecim digitorum ut no-
 tat R. Kimchi in libro radicum citante
 Buxtorf. cui mensuræ responderet spa-
 tium quod est inter extremitatem pol-
 licis & medii extensorum.

Rutilabant in eo duodecim gemmæ
 admirabili serie auro inclusæ per quat-
 vor ordines dispositæ, ita ut in singulis
 ordinibus terni collocarentur lapides,
 quorum nomina Dominus enumerat, &
 cuique certum locum dat, ita ut pri-
 mi ordinis gemmæ essent אדם פטרה
 Sardius, Topazius, Smaragdus
 Secundi נפך ספיר יהלם Carbunculus,
 Sapphirus Adamas. Tertii שבו לשם
 Hyacinthus Achates Amethystus.
 Quarti תרשיש שהם יספה Chrysolitus,
 Onychinus Jaspis. His insculpi jubet
 nomina filiorum Israel, sicut & duobus
 illis lapidibus, quæ שהם dicebantur &
 humeris impositæ erant: ubi difficultas
 quædam sese explicandam offert. *Utrum*

nomen Levi ex qua tribu Pontifex erat, fuerit insculptum his gemmis? affirmant quidam urgentes ordinem nativitatis, & quidem tertio gemmæ primi ordinis, quæ Smaragdus dicitur, insculptum nomen Levi volunt; nos negativam tuemur, & demto Levi in locum Josephi ponimus duos ejus filios Ephraim & Manasse, quos Jacob reputari voluit sibi, ita ut Ephraim qui minor erat anteponeretur Manassi majori natu. Genes. XLVIII: v. 5. & 14. si ergo poneretur Levi necesse erat præteriri Ephraim aut Manasse, quod absolum, quia uterque horum caput & princeps suæ tribus extitit, partem etiam suam ut aliæ tribus in divisione terræ acceperunt. Jos. XIII. & XVI. Levi vero nullam terræ partem datam videmus. dicimus itaque duodecim esse tribus exclusâ familia Levitica; ipsum etiam Pontificem, portantem in pectore & humeris gemmas quibus nomina insculpta erant, dum oraret & sacrificaret pro

populo, per se suam repræsentavisse tribū,
& sui ipsius non potuisse non meminisse.

Possent ex coloribus & proprietatibus
gemmarum adstrui similitudo inter eas
& conditionem duodecim filiorum Is-
rael si juxta ordinem nativitatis con-
ferantur cum gemmis eo ordine quo
positæ sunt, si certa gemmarum cogni-
tione essemus præditi, & earum virtu-
tes exacte teneremus, conabimur
quantum per vires ingenii licebit, con-
ferre virtutes Patriarcharum & eorum
posterorum, coloribus & virtutibus
gemmarū, sequentes ea quæ de eis scripta
sunt Gen: XLIX. & Deut: XXXIII. Nec
nos movere debet illud Thomæ Cajetani
dicentis. *De nominibus lapidum ne sis sol-
licitus, quia pertisse ajunt apud Hebræos no-
titiā nominum propriorum lapidum, ani-
malium, atque locorum.* Sed cum LXX.
interpretes & Josephus, aliquatenus no-
verint valorem nominum Hebræorum,
qui nobis ea in Græca verterunt. Græ-
ca autem quam vim habeant, nobiles
scriptores Græci & Latini docent.
Pri.

Primi ordinis gemma quæ primum locum obtinui erat סַרְדִּיָּן & latino idiomate effertur *Sardius* a Sardibus urbe Asiæ ubi invenitur; est lapis rubei coloris, translucens & ignis habens speciem. Huic inscriptum fuit Ruben, & cum ejus conditione convenire videtur, ubi aliquid rubens erat & splendidum, ille enim non adeo consentiebat ad occidendum Josephum sed eum incolumem servare cupiebat. Genes: XXXVII. 21. aliquid etiam obliturum & terrenis cupiditatibus scdaturum Gen: XXXV. 22. Quæ secundum locum occupavit dicitur פַּטְרִיָּן & latine redditur *Topazius*, hanc inveniri in insula maris rubri autor est Plinius, qui etiam dicit eam esse coloris viridis, & præferri omnibus gemmis ejus coloris: huic insculptum erat nomen Simeonis, cujus fortem animum & timori non cedentem, qui cum fratre Levi stuprum Sororis plurimis interfectis vindicavit, repræsentat. Genes: XXXIV. 25. Sola hæc nobilium gemmarum limam sentire

tire & usu atteri dicitur: hoc respectu etiam convenit Simeoni, cuius gloria multum quasi lima attrita fuit Patris maledictione. Gen: XLIX. 7. Tertius in hoc ordine dicitur ברקת redditur *Smaragdus* quæ est gemma viridissima oculorum aciem lassam recreans, & gratissimi coloris. ut tradit Plin: lib. 37. cap. 5. hujus gemmæ nobilitatem laudat Phædrus dum ad Pavonem avem nobilissimam coruscantem pennis incomparabilibus ita loquentem junonem memorat *nitor Smaragdi collo præfulget tuo.* lib. 3. fab. 19. huic inscriptum Juda, cui convenire, ob fortitudinem & Regiam Potestatem, quæ in hac tribu mansit, in quam universus Israel oculos cum lætitia convertebat, ut per eam ab hostibus liberaretur, videtur: ob fulgorem etiam & recreationem quæ ex hac tribu exiit, dum Christus Sol Justitiæ ex hac tribu natus est.

In secundo ordine prima gemma appellatur כַּרְבֵּן & redditur latine *Carbunculus* hanc gemmam principatum habere,
&

& ita appellari a similitudine ignium docet Plin. lib. 37. cap. 7. unde Menoch. Carbunculus igniti carbonis speciem refert. huic inscribitur Dan, cujus magna fuit fortitudo, quæ Laudatur Deut. XXXIII. & ad similitudinem ignis exussit urbem Lais Judic. XIX. Samson qui velut ignis fuit in Philistæos, ex hac tribu, sortum habuit. Secunda in eodem ordine dicitur יָסָפוֹ. *Sapphirus* quæ est gemma cœlestis ac cærulæi coloris, aureis punctis col-
lucens. huic inscriptum fuit Naphtali; color hic referre videtur cœlestes mo-
res nonnullorum Apostolorum, qui ex hac tribu fuerunt: aurea puncta quibus collucet gemma, verba Apostolorum de divinis mysteriis, ut edixit Jacob Gen: XLIX. 21. Apostoli enim quasi cervi e-
missi a Christo, velociter per orbem ter-
ræ discurrerunt, emittentes pulcherri-
ma ac saluberrima eloquia. Tertia no-
minatur יָדָוִם *Adamas*, a duritie ita di-
cta, quod omnia contundat, & soli san-
guini hircino calido & recenti, a quo
se

se atteri patitur, cedat. huic inscriptū erat
Gad, cujus tribus fortitudinem leoninam
laudat Moyses Deut: XXXIII. 20.

In tertio ordine primo loco ponitur
lapis qui dicitur $\Delta\psi\lambda$ in hujus gemmæ
expositione controversas fovēt senten-
tias auctores, quidam lyncurium red-
dunt, alii Cyanum, alii *Ligurium*, autho-
ritate LXX. interpretum qui Hebr.
 $\Delta\psi\lambda$ $\lambda\iota\gamma\acute{\upsilon}\rho\epsilon\iota\omicron\upsilon$ reddiderunt & Joseph. qui
 $\lambda\iota\gamma\acute{\alpha}\rho\omicron\upsilon$ vertit. nos Hyacinthum fuisse
existimamus, quæ etiam in Apocal. dum
fundamenta cœlestis Hierosolymæ du-
odecim gemmis constare describuntur,
commemoratur, quibus duodecim A-
postoli significantur, & cum græco $\lambda\upsilon\gamma\upsilon\rho\acute{\omicron}\nu$
quod est suave & jucundum facile
consonat, quemadmodum & Josephus
ligurium ab admiranda pulchritudine
commendat. Est enim Hyacinthus colo-
ris violacei ex flavedine quasi rubens
& aureum fulgorem referens. roborare
cor & fulminum ictus avertere di-
cit Boethius lib. 2 de Gem. cap. 14. de
hac

hac talia protulisse verba fertur Hieron:
 Epist. ad Fabiol. *Satis miror cur hyacinthus*
pretiosissimus lapis in horum numero non po-
natur, nisi forte ipse est alio nomine Lynceus-
rius, scrutans eos qui de lapidum scripsere na-
turis lyncurium invenire non potui. Huic
 insculptum nomen Aser, cui propter co-
 piam spiritualium bonorum in terræ
 bonis indicatam, convenire videtur. Se-
 cundo loco ponitur שבו Achates quæ
 nomen suum a fluvio Siciliae Achate ac-
 cepit, hujus gemmæ mira in coloribus
 est varietas, quam plurimis etiam pollet
 virtutibus, adversatur venenis, medetur
 araneorum & scorpionum ictibus, vi-
 sum acuit, ut tradit Plin. lib 37. cap. 10.
 huic infixum Ifaschar & convenit tribui
 propter varietatem virtutum & sancti-
 tatem quæ in ea eminebat, illi enim vo-
 cabunt populos ad montem, & immo-
 labunt victimas justitiæ Deut XXXIII.
 19, Tertium in eodem ordine locum
 habet חלמן Amethystus, est hic lapis co-
 loris violacei Plin. lib. 37. cap. 9. dici-
 tur ebrietati repugnare, Aristoteles enim

autor est amethystum umbilico admo-
tum, vini vaporem primum ad se tra-
here, deinde eum discutere. huic inscri-
ptum erat nomen Zabulon, & colore
suo refert charitatem & mores cœlestes,
præsertim cum ex hac tribu quidam
Apostoli fuerint electi. ut intelligimus
ex Psal. 67. 28.

In quarto & ultimo ordine prima est
חַשְׁלִית *Chysolitus* est lapis aureo colore
translucens Plin. lib. 37. cap. 10. Sive
ut Isidorus fertur dixisse, est similis au-
ro cum marini coloris similitudine. hæc
gemma nomini Ephraim datur ob Regiam
potestatem, quam illa tribus habuit tem-
pore Jeroboham; 1 Reg. XII & quod
quasi mare multiplicata fuerit, ut præ-
dixit Jacob Gen: XLVIII. 19. Semen illi-
us crescet in gentes. Secunda hujus
ordinis est חַנִּיט *Onychinus* cujus color
in præcedentibus demonstratus est, huic
Manasse insculptum erat, ut enim
hæc gemma candidior est aliis hic
nominatis & repræsentat candore-
rem virtutum, quæ in Joseph Patre
ipsi-

ipsius Manasse & in iplo Manasse, eminebat. Omnium ultima est שפֶּה qvīdam Beryllum reddunt, at nos *Jassidem* retinemus cum conveniat Hebræo ipse sonus vocis. est hæc gemma variarum colorum, viridis, cærulæi, purpuræi præstantis vero inprimis naturæ qvemadmodum in veteri est versiculo.

Auro qvid melius? Jasspis. Quid Jasspide? virtus.

Huic lapidi inscriptum erat nomen Benjamin, quæ tribus præstantia virtutum a DEO expolita est, in hac Dominum habitaturum prædixit Moses Deut. XXXIII. 12. mirum fulgorem emisit tribus Benjamin Dum Apostolus Paulus ex ea natus est.

Non autem adluebatur pectorale humerali, sed alligabatur catenis aureis & vitta quadam hyacinthina, erant enim in parte superiori pectoralis duo annuli aurei, quibus catena aurea interebatur & annectebatur circulis & uncinis aureis qui in summitate humeralis erant, atque catena illa & humerale suffi-

stinebatur ne defluere posset, & pectorale separari non poterat a humerali. In parte inferiori itidem erant duo annuli aurei, quibus in extremitatibus humeralis respondebant alii duo, qui vitta hyacinthina per se jungebantur; ut quodammodo interiorum vestium laxitatem arctaret.

MOMENT. VI.

Materia & forma sic pro simplicitate qua sumus, simpliciter evolutis, mandat lex methodi, ut animum ad finem pari simplicitate exponendum convertamus; quem duplicem reperi-
mus & prior proponitur. v. 2. לְכָבוֹד וּלְתִפְאֶרֶת Voluit summus rerū arbiter, Divinae suae gratiae splendorem elegantissimarum & nobilissimarum vestium imagine tanquam in pictura & emblemate quodam illustri adumbrare, quæ a Talmudicis כִּתְּרֵי הַזָּהָב *vestimenta aurea* appellantur: quas deputavit DEUS summo Sacerdoti, ut gloriosus & decorus spectaretur, & ne illi honorem & reveren-

tiam debitam denegarent, sed ut omnes magni eum facerent, & ex solo vestitu agnoscerent esse ministrū altissimi, suumque intercessorem. Posteriores ex v. 12. & 19. intelligimus זכרנו *in recordationē*: hoc *μνημόσυνον* referri potest 1. ad DEUM, ut fœdus illud pactum, simul & negotia Israëlitarum hoc modo, per lapides amiculo adhærentes, DEO in memoriam revocarentur, non quod obliviosus esset, sed sic voluit quasi excitari, vel potius populum suum invitare, ad capiendam consolationem, dum scirent se per vestem eiꝝ impositos lapides coram DEO sisti. 2. Ad Pontificem, & quidem primo, ut meminisset fidei & probæ vitæ Patriarcharū, eorumque & fidem & virtutes imitaretur. Deinde ut in memoriam revocaret in sacrificiis & orationibus duodecim tribus. 3. Referri potest ad ipsos Israelitas, ut videntes nomina Patrum suorum in humeris & pectore Summi Sacerdotis recordarentur & fidei & virtutum eorum, & ne desistentes ab illorum virtutibus, ad errorum contagia declinarent

MOM.

MOMENT. VII.

Cum autem rerum actione factarum finis sit usus earum ut tradit Svaretz nec illud prætereundum censemus, cui usui adhibita erat hæc vestis; in superioribus quidem memoravimus, quod hac veste indutum oportuit esse Pontificem dum ministraret; sed superest adhuc alius ejus usus, nempe, ut summus Sacerdos hac veste indutus DEUM consuleret in rebus dubiis & per hanc acciperet responsa, non quidem per ipsam vestem, sed per **אורי & תומי** quæ DEUS in pectorali amiculi poni mandavit. Solus enim Moles hac polluit prærogativa & ei concessum fuit immediate DEUM alloqui, alii vero, occurrente dubia aliqua re, interrogare necessum habuerunt per Summum Sacerdotem, qui indutus Ephod responsum per Urim & Thummim accepit. quod ex plurimis Scripturæ locis patet. Num: XXVII. 21 I. Sam. XXIII. 9 10. Has voces

ces **אורי** & **תומי** Bellarminus ut
 infallibile Judicium Pontificis Romani
 obtineret, exponit doctrinā & veritatem,
 hac suffultus ratione, quia Hieron: do-
 ctrinam & veritatem, LXX. *δηλωσις καὶ*
ἀλήθεια verterint, est deducit **אורי** a
איר quod & docuit & **תומי** a **אמן**
 credidit. Sed istam derivationem ve-
 lut nimis coactam & remotam omnino
 rejiciendam censemus, cum ferme nulla
 sit literarum convenientia, & dicimus vo-
 cem **אורי** derivari ab **אור** quod est
 illuxit. **תומי** vero a **תם** perfectus
 est, & ita has voces significare apud
 latinos luces & integritates, vel quod
 idem est juxta Pagninum, illuminatione-
 nes & perfectiones: Censent nonnulli
 ipsum pectorale duodecim gemmis or-
 natum ita appellatum; sed contradicit
 collocatio sive positio. Aliud enim fuit
 Urim & Thummim quod ponebatur, a-
 liud pectorale in quo ponebatur. R. Sa-
 lomo & cum eo Paul. Fag. vult esse
 nomen Tetragrammaton Schemham-
 phorasch Scriptum in pectorali, ex cu-
 jus

jus fulgore Pontifex divinum respon-
 sum cognoscebat cum ab aliquo inter-
 rogaretur: & hanc scripturam dictam
 Ur. & Thum. quod Dominus per eam
 clare & perspicue manifestaverit vo-
 luntatem suam, ac quod locutus est
 etiam perfecere: addit Fag. nomen Te-
 tragrammaton ideo dictum esse Urim &
 Thummin quia notitia S. S. Triados
 mentem illuminet & perficiat. Arias
 Montani fuisse duos lapides pretio-
 sissimos a DEO Mosi *ἀμείων* datos,
 & Moisen accepisse jam paratos ex eo
 colligit, quod nihil legatur de causa ef-
 ficiente, nec dicitur ad Moisen facies, scul-
 pes, sed tantum pones. Alii putant voces
 Urim & Thummim fuisse inscriptas ra-
 tionali, quemadmodum Tiaræ Pontifi-
 cis inscripta erat *קדש ליהוה*. Major pars
 sapientum Cabalistarum consentit, quod
 fuerint nomina sancta, id est nomen *יהוה*
 cum certis quibusdā ejus per alia nomi-
 na Divina expositionibus, & hæc nomi-
 na volunt ab interiori parte gemmarum
 scripta fuisse, sicut, ab exteriori parte
 no.

nomina tribuum. In tanta sententiarum
 varietate quid statuendum sit, non faci-
 le apparet: Sic enim auctores variant, ut
 nihil certi definire liceat, sed illud Au-
 gustini Potius assumendum sit: Non sa-
 us liquet. Interim tamen maxime pro-
 babilis videtur illorum sententia qui
 existimant duodecim gemmas in pecto-
 rali positas Urim & Thummim appel-
 latas esse cum quibus etiam Lutherus
 facit; eo quod insoliti splendoris coru-
 scationem emisserint, omnimodam per-
 fectionem sine vitio habuerint, & Sa-
 cerdotes ex illa in rebus dubiis mentem
 Jehovahæ perceperint. Rationes pro hac
 sententia stabilienda possunt adduci tales.
 Quod Moyses Exod XXXIX accurate om-
 nia vestimenta describens pectoralis
 quidem cum gemmis meminit, sed Urim
 & Thummim nullam mentionem facit.
 & Levit: VIII. ubi Urim & Thummim me-
 minit, nihil de duodecim lapillis dicit, nec
 ullibi in scripturis legitur quod Mosi a
 DEO jam parati traditi sint: causā existi-
 mamus, quod eadem res fuit variis nomi-
 E ni-

nibus significata. minime omisisset Moyses Urim & Thummim Exod XXXIX. imo vero pluribus descripsisset, si aliud quiddam præter duodecim lapides intellexisset, cum alia longe minora diligentissime recenseat. Hanc sententiam tovet Josephus lib. 3. Antiq. cap. 9. Cum inquit. *DEUS jubet in pectorali poni Urim & Thummim, intelligat lector significari, debere poni in rationali duodecim illos lapides pretiosos, qui Divinam hanc virtutem haberent, præmonstrandi futura, & prædocendi quæ agenda erant* Idem sentit Pererius. Cujus verba B. Meisn. refert: *lapides illos DEUS appellavit duobus vocabulis Hebræis, Urim & Thummim, quæ virtutem illam rationalis reddendi responsa divina significant.* Alii quibus non placet, adversus eam disputant dicentes: si per duo illa nomina idem significaret, frustra adderetur, quod jam fuit mandatum, & non jussisset Dominus poni gemmas in pectorali, quæ jam in palis ipsius pectoralis inclusæ essent, a quo non separabantur, & sine quibus non erat Pectorale. Sed his respon-

de-

demus quod sit ἀναχρηστική five repetitio & inculcatio, ut, quod minime negligendum erat, bis aut ter inculcetur; prius Mandavit Dominus, ut duodecim gemmæ in pectorali collocarentur cum nominibus Patriarcharum, deinde multis interpositis id reperit non sine causa, sed ut ostendat quam virtutem inesse voluerit gemmis illis; ac si diceret iussi ut gemmas cum nominibus poneret, nunc jubeo ut in eodem pectorali ponas Urim & Thummim hoc est prædictionem rerum futurarum exoptas & lapides poni scias, ut per illos vos futura & agenda doceam quoties oportebit. Prius ut lapides tantum poni iussi, nunc jubeo poni tanquam Urim & Thummim. id est tanquam oracula & signa futurorum.

In definiendo modo responsionis factæ per Urim & Thummim in diversas etiam trahuntur opiniones scriptores. Dicunt quidam literas, per quas respondendum erat, ex locis suis prominuisse, cumque omnes literæ non adfuerint scilicet
in

in literis duodecim tribuum, atque ita omnes voces non potuerint exprimi, ascripta fuisse nomina Abrahami, Isaaci, Jacobi, & ita ajunt unam literam primo luxisse, mox prioris luce cessante aliam luxisse, donec perfectum fuit responsum. Alii volunt responsum factum per vocem editam & a Sacerdote auditam. De modo responsionis scribit R. D. Kimchi ad Cap. 20 jud. hunc in modum quorum meminit Joh. Cunr. Dieter. in Ant. Bibl. *Qui volebat de publico vel aliquo de gravi negotio percontari, veniebat ad Sacerdotem. Is indutus Ephod stabat coram arca Domini, in Ephod erant inclusi duodecim lapides pretiosi, in quibus nomina duodecim tribuum erant inscripta, addebantur nomina Abrahami, Isaaci, Jacobi, atque ita in illis lapidibus erant omnia elementa alphabeti. Interrogantem oportuit faciem obvertere ad Sacerdotem & interrogare non quidem tam aperte ut vox audiretur, nec ita obscure, ut tantum in anima cogitaret, quae peteret, sed eo modo ut Hanna legitur precata, in primo Sam. libro, tantum labra movisse, nec*

nec dixisse quicquam quod audiri potuit. De-
inde sacerdoti hoc pacto reddebatur oraculum
Sp. Sancti vi literæ quædam in pectorali emi-
nebant, idque vel loco vel fulgore, in quibus
Sacerdos oraculum & voluntatem DEI legebat.
 Tutissimum existimamus si dicamus, re-
 spondisse DEUM invocatum à Sacerdo-
 te, certo ritu gemmas illas gestante, per
 illuminationem intellectus illius, & cer-
 tam persuasionem, inditam menti ipsius
 de veritate responsi. hanc tamen opi-
 nionem, Scriptura tacente, pro infalli-
 bili non venditamus, sed, si alia melio-
 re informati fuerimus, parati sumus eam
 permutare. acquiescentes in gravissimo
 B. Gerhardi in Exeg. II. Theol: iudicio,
 modum verum divinæ revelationis per
 Urim & Thummim hodie scire nemi-
 nem. Sed hic filium, cum voto hoc ad
 Summum Pontificem nostrum JESUM
 CHRISTUM, abrumpimus, velit Sacer-
 dotes, quos in Ecclesiam suam, ad præ-
 dicandum verbum Cœleste misit, gratia
 & Spiritu implere. Cui cum PATRE
 & SPIRITU SANCTO sit Gloria
 in æternum.

Sågne = Rijn/

Öfwer Her Respondenten
Då han sin Dicht

Om Aarons Klädebonad i Hel-
gedomen /
Lyckeligen försäktade.

Den sin Werld igenom wandra/
Will i Dygden oförändra/
Vår ett ährligt ögnehvarf

Håll i höga Helgedomen
hvilken är den rätta stomen

Till all dygd/ bort andra lars.

Utom det man mycket samblar
går i mörckret faller/ ramblar /

Ewige stupar uti träck /

En GUDS ord är rena källan /
som oss kan till rätta ställa

Helar skadar brist och bräck.

Du så kan ei underlåta

Skulden min/ min Grände säta

Till att frögdas öfwer alt

Effter i haan träffat grunden /

Safften och af Sions lunden

Druckit in så margesalle

Leef förden skull ganska sällar /

som ehr hog så lycklig sällar

Till all dygd och idugheet

Dygd

Dygd som haär siet efterdöme!
 Utaf skriffens ädla strömmen
 Hvilket föder roligheet
 Lefwen så att i med tiden!
 Så den frögd som i förbiiden.
 Uti Himlens frögdesaal
 Sehn i först med Aarons mantell!
 Oli betäckt och uti Cantzell
 Förr fram GUDS ädla tahl
 Sin Her Cousin till wälsförtiene
 Ahreminne fattade
 NICOLAUS Zelman

*Si mihi Pegasides dictarent carmina blande
 Presenti quæ essent congrua materia,
 Gratarer valde pulcris conatibus hujus,
 Qui mihi fraterno fœdere junctus adest,
 Dum vestem sacri tractantis mystica sacra
 Tentat adumbrare & purpureum hocce decus.
 Inde tibi video caelestia sacra placere
 Ut tibi præ cunctis sint potiore loco
 Unde etiam egregio circumvelaris amictu
 Ulterius Musis si invigilare velis
 Hoc mihi restat nunc onerem ut celsum æ-
 thera votis*

*In Patriæ faciat cuncta secunda, decus
 Affectu quam verbis prolixior
 gratulari studuit
 SIMON POLVIANDER.*

Qvis fuit, & qualis vestitus quamque de-
corus,

Amramidi iussit quem DELIS ipse dari,
Illum cum populo quondam praefecit Hebraeo,
Collegam fratri constituitque suo.

Non mea lingua potest fari suppressa palato,
Nec valet hunc aptis pingere crena notis.

Is Bombyce fuit splendens, gemmisq; superbus,
Eximio Cultus pectore dignus erat.

Hunc nostri digno depinxit svada colore
Polvandri, praesens ceu dabit hicce liber,

Is quem De dalea Contextuit impiger arte,
Ut daret ingenii sic monumenta sui.

Hinc ego non possum quin leto pectore tantis
Grauler inceptis, illi Patriota! tuis

Et voveam felix studiis felicibus omen
Euloyia supero suppeditante suam.

Perge proin constans studium decurrere ceptum
Sic venit in casses praeda polita tuas.

Hinc tibi Thespiadum mox reddet premia Turba
Praemia vix ullo disperitura die.

Hæc pauca lubens, utut cæteris
districtus, in illibati affectus
tesseram Pereximio Dn. Sym-
patriotæ fudit & exexit.

JAC. HOSLERUS, H. F.
Sat. Finl.